

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALȚA CURȚE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Nr.8518/2012/III-5/2016

Către

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

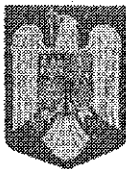
În temeiul art.471 din Codul de procedură penală, vă sesizăm
cu

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

pentru interpretarea și aplicarea unitară a legii în cazul infracțiunii de abandon de familie prevăzută de art.378 alin.(1) lit.c) din Codul penal în ipoteza în care aceasta a fost săvârșită prin neplata, cu rea credință, timp de 3 luni a pensiei de întreținere datorate mai multor persoane și stabilite printr-o singură hotărâre judecătorească.

Examenul jurisprudenței naționale existente în materie evidențiază două orientări, relevând caracterul neunitar al acesteia.

I. Într-o orientare, instanțele au considerat că în ipoteza arătată ne aflăm în prezența unei infracțiuni unice prevăzută de art.378 alin.(1) lit.c) din Codul penal

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

raportat la valoarea socială lezată prin săvârșirea acesteia, și anume relațiile de conviețuire socială din cadrul familiei (Anexele 1 –107).

Această orientare jurisprudențială are caracter majoritar, fiind identificată la nivelul tuturor instanțelor.

II. Într-o altă abordare, instanțele au considerat că în situația în care neplata pensiei de întreținere lezează mai multe persoane ne aflăm în prezența pluralității de infracțiuni, sub forma concursului omogen (Anexele 108-148).

Astfel, s-a arătat că dacă debitorul pensiei de întreținere, obligat prin hotărâre judecătorească la plata acesteia în favoarea mai multor persoane, nu o achită timp de 3 sau mai multe luni, se vor reține în concurs atâtea infracțiuni câți beneficiari au fost lezați prin neonorarea obligației.

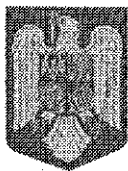
În ceea ce privește hotărârile examinate trebuie precizat că au fost considerate relevante doar cele pronunțate ulterior modificărilor legislative intrate în vigoare la 1 februarie 2014, deși problema de drept a cunoscut abordări diferite și anterior.

Modificarea dispozițiilor legale care reglementează tratamentul sancționator al concursului de infracțiuni, în sensul aplicării obligatorii a sporului de pedeapsă, influențează situația juridică a inculpaților în cazul cărora instanțele au reținut incidența pluralității de infracțiuni, motiv pentru care se poate concluziona că abordările jurisprudențiale diferite au generat efecte concrete.

Apreciez că soluția legală în această materie este cea relevată de prima orientare jurisprudențială, pentru argumentele ce urmează a fi expuse.

Problema de drept tratată neunitar pornește de la o ipoteză particulară de săvârșire a infracțiunii de abandon de familie prevăzută de art.378 alin.(1) lit.c) din Codul penal, fiind generată de situația în care există mai mulți beneficiari ai pensiei de întreținere datorate de o persoană și neonorate de aceasta, cu precizarea că obligația de întreținere a fost stabilită prin aceeași (singură) hotărâre judecătorească.

În ceea ce privește *infracțiunea de abandon de familie* comisă în forma prevăzută de *art.378 alin.(1) lit.c) din Codul penal* se observă că, noua legislație a

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

preluat fără modificări semnificative definiția infracțiunii din cuprinsul art.305 alin.(1) lit.c) din Codul penal din 1969.

Astfel, noul cod incriminează săvârșirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere a uneia dintre următoarele fapte:

...

c) neplata, cu rea credință, timp de trei luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească.

Inserată în cadrul aceluiași capitol destinat infracțiunilor contra familiei, abandonul de familie își păstrează toate elementele din incriminarea anterioară cu excepția termenului de neplată de 2 luni care a devenit de 3 luni în noua formă a reglementării, aspect care însă nu prezintă relevanță în ceea ce privește problema de drept analizată.

*

În doctrina anterioară infracțiunea de abandon de familie, în modalitatea neplății pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească, a fost considerată, majoritar¹, o infracțiune continuă. Jurisprudența, inclusiv a instanței supreme, a reflectat aceeași opinie².

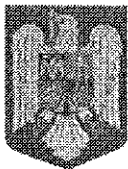
Și cu privire la ipoteza particulară aflată în discuție, jurisprudența³ și doctrina⁴ anterioare au exprimat, majoritar, opinia potrivit căreia în cazul în care inculpatul nu a plătit pensiile de întreținere stabilite pentru mai mulți copii există o infracțiune unică.

¹ V. Papadopol, D. Pavel, *Formele unității infracționale în dreptul penal român*, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., București, 1992, p.108-109; O. Loghin, T. Toader, *Drept penal român. Partea specială*, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., București, 1994, p. 512; C. Bulai în C. Bulai ș.a., *Instituții de drept penal, ediția a II-a*, Editura Trei, 2003, p. 528; în sensul unei infracțiuni continuate, F. Stretcanu, *Interpretarea rezoluției infracționale unice. Criterii de determinare* în Revista de Drept Penal nr.4/1998, p. 77

² Tribunalul Suprem, decizia nr. 26 din 6 ianuarie 1977, în C. D. 1977, p. 296; Tribunalul Suprem, decizia nr. 337 din 10 februarie 1982 în C.D. 1982, p. 247; Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, decizia nr. 2022 din 15 aprilie 2004, www.scj.ro;

³ Tribunalul Suprem, decizia nr. 1369 din 1 iunie 1982, în *Caiete de Drept*, 1982, p. 285-286;

⁴ C. Bulai în G. Antoniu ș.a., *Practică judiciară penală, volumul I. Partea Generală*, Editura Academiei R.S.R., București, 1988, comentariul 46, p. 213-214; în sensul unei pluralități de infracțiuni, Gh. Vizitiu, *Considerații privind încadrarea juridică în materia abandonului de familie prevăzută de art. 305 litera c) C.p.*, în *Revista Română de Drept* nr. 2/1979, p. 24;

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

După intrarea în vigoare a actualului Cod penal, neplata de către debitorul obligației de întreținere, cu rea credință, a pensiei de întreținere stabilite prin hotărâre judecătorească pentru mai multe persoane a fost calificată drept un concurs de infracțiuni⁵, întemeiat pe existența pluralității de subiecți pasivi.

Existența pluralității de subiecți pasivi este incontestabilă, însă calificarea ipotezei în discuție drept o unitate ori o pluralitate infracțională nu este determinată exclusiv de acest criteriu.

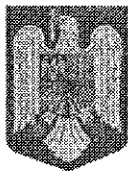
Astfel, un criteriu pentru determinarea caracterului de unitate sau pluralitate îl reprezintă caracterul obligației de întreținere a cărei încălcare, în modalitatea prevăzută de art. 378 alin. (1) litera c) din Codul penal, reprezintă latura obiectivă (*tipicitatea obiectivă*) a infracțiunii, latură în raport cu care se configurează vinovăția autorului (*rezoluția infracțională*).

Din această perspectivă, art. 378 alin. (1) litera c) din Codul penal are ca situație premisă existența unei obligații de întreținere care, însă, trebuie concretizată printr-o hotărâre judecătorească care stabilește pensia de întreținere. Pensia de întreținere nu este altceva decât modalitatea de executare a obligației de întreținere pentru ipoteza în care această obligație nu se execută în natură.

Pe de altă parte, obligația de întreținere este o obligație unică, dar complexă (*cu pluralitate de subiecți, activi din punct de vedere civil, în cazul de față – creditorii pensiei de întreținere*).

Așadar, există un singur debitor (*persoana obligată la pensie de întreținere*) în contextul unei obligații unice complexe. O astfel de obligație este divizibilă în cazul pluralității de creditori (*subiecți pasivi ai infracțiunii*) conform art. 523 din Codul civil; fiecare creditor nu poate solicita și urmări decât partea sa de creanță de la debitorul comun. Divizibilitatea, prin urmare, vizează urmărirea și executarea creanței și nu afectează caracterul obligației de întreținere de a fi unică. Or, ceea ce încalcă autorul infracțiunii este obligația de întreținere, iar nu modalitatea de executare a acesteia (*de altfel, infracțiunea nu are latură civilă, inculpatul neputând fi obligat prin hotărâre penală la plata pensiei de întreținere*).

⁵ M. Udriou, *Drept penal. Partea specială*, ediția 3, Editura CH Beck, București, 2016, p. 531; în același sens, concluziile întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale de la Înalta Curte de Casație și Justiție și curțile de apel, București, 27-28 noiembrie 2014, www.inmlex.ro;

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

În condițiile unei obligații unice, încălcarea acesteia configurează o rezoluție infracțională / poziție subiectivă unică indiferent dacă privește una sau mai multe persoane întrucât autorul ia o singură hotărâre, aceea de a încălca obligația.

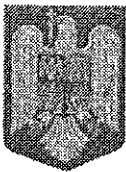
Chiar dacă, în cazul unei obligații unice complexe și divizibile (*activ, în cazul de față*) coexistă două sau mai multe raporturi obligaționale independente, ceea ce unește aceste raporturi este izvorul lor comun, respectiv hotărârea judecătorească prin care se stabilește pensia de întreținere pentru mai multe persoane. Or, rezoluția infracțională se configurează raportat la acest izvor unic al obligației, fiind, pentru acest motiv, unică.

Un alt criteriu pentru determinarea existenței unei unități sau pluralități de infracțiuni, în ipoteza analizată, îl reprezintă obiectul juridic principal al infracțiunii de abandon de familie. Ca și în legislația anterioară, infracțiunea menționată este una care aduce atingere unor relații privind conviețuirea socială; obiectul juridic fiind aceste relații, iar nu persoana. Din această perspectivă, persoanele îndreptățite la pensie de întreținere sunt subiecți pasivi secundari, subiect pasiv principal fiind societatea / statul. Într-un asemenea context, pluralitatea subiecților pasivi secundari nu determină o pluralitate de infracțiuni.

Chiar dacă infracțiunea de abandon de familie, în modalitatea prevăzută de art. 378 alin. (1) lit. c) din Codul penal, ar fi caracterizată drept o infracțiune continuată, iar nu o infracțiune continuă, condiția unității de subiect pasiv, impusă de art. 35 alin. (1) din același cod, este îndeplinită întrucât, deși infracțiunea aduce atingere unor subiecți pasivi diferiți, subiectul pasiv principal este unic [art. 238 lit. b) din Legea nr. 187/2012].

În consecință, în ipoteza obligării unei persoane, printr-o singură hotărâre judecătorească, la plata pensiei de întreținere pentru mai multe persoane, neplata cu rea-credință a acesteia cel puțin 3 luni constituie o unică infracțiune de abandon de familie.

În sprijinul aceleiași concluzii pledează și un argument contextual; reținerea unui concurs de infracțiuni în această ipoteză și aplicarea unui tratament sancționator evident mai sever decât în cazul unității infracționale nu ar fi de natură să realizeze scopul normei de incriminare. Aceasta întrucât sancțiunea ar trebui să fie de natură să îl stimuleze pe inculpat să reia executarea obligației, iar nu să creeze o dificultate suplimentară în acest sens.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

*

*

*

Având în vedere cele expuse, vă solicităm să constatați că problema de drept a primit o soluționare diferită din partea instanțelor judecătorești și, printr-o decizie obligatorie, să stabiliți modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale, conform art.474 din Codul de procedură penală.